

Opmerkelijke planten uit 50 jaar Dendroflora

C.J. van Gelderen

Een jubileumnummer kan natuurlijk niet bestaan zonder een terugblik. Maar dan moet een terugblik wel iets bijdragen. Uit die gedachte ontstond het idee om te inventariseren wat er in de nummers 1 tot en met 49 is gepubliceerd aan nieuw sortiment en wat we daar in de actualiteit van dit jubileumjaar nog aan hebben. Het is vanzelfsprekend onnodig om een volledige opsomming te geven van de inhoud van al die prachtige Dendroflora's. Wel kan het informatief zijn om uit ieder nummer een opmerkelijke plant te selecteren en daarvan de relevantie in het heden te toetsen.

Hoe vluchtig is onze plantenwereld? Hoe snel gaan de veranderingen in het sortiment? Hoe lang of hoe kort duren de "waarheden" die we poneren. Het lijkt voor de hand te liggen dat de recente publicaties onwrikbaar zijn, maar de toekomstige waarde kan wellicht afgemeten worden aan de terugblik op de oudere uitgaven.

In de plantenwereld bestaat een steeds weer oplopende discussie over het nut van alle nieuwe plantenintroducties. De stortvloed aan nieuws lijkt almaar groter te worden, waardoor de consument maar ook de kweker het zicht op de waarde van die nieuwe planten kwijtraakt. De KVBC in de vorm van de keuringscommissie - en daarmee ook de redactie van Dendroflora - zien het onder meer als hun taak om helderheid te scheppen in die steeds groter wordende verscheidenheid aan boomkwekerijgewassen. En natuurlijk blijkt dan vaak uit de sterrenkeuringen, waarvan in Dendroflora verslag wordt gelegd, dat niet alle cultivars even waardevol zijn, ook de nieuwe introducties niet. Maar aan de andere kant is het wel zo dat er door de tijd heen in diverse plantengeslachten een wezenlijke verbetering is opgetreden in de beschikbare cultivars. Die voorwaartse beweging in kwaliteit kan alleen maar worden bereikt door al die kleine individuele stapjes. De weerslag daarvan zou te vinden moeten zijn in al die achter ons liggende Dendroflora's. Ook daarnaar zijn we in dit artikel op zoek.

Er zijn diverse manieren denkbaar waarop we ordening kunnen aanbrengen in deze terugblik, maar laten we het simpel houden en beginnen bij nr.1

Dendroflora 1

In het eerste nummer van Dendroflora dat verscheen in januari 1964, worden zes nieuwe introducties genoemd die door de keuringscommissie positief beoordeeld zijn. Hiervan zijn er drie Japanse azalea's die ontwikkeld zijn door het Proefstation voor de Boomkwekerij. Hoewel ze alle drie nog wel te vinden zijn in cultuur zijn het zeker geen massaal gekweekte cultivars. De andere drie, *Berberis* × *frikartii* 'Amstelveen' (destijds gepubliceerd als *B. candidula* 'Amstelveen'), *Cytisus praecox* 'Allgold' en *Forsythia ovata* 'Tetragold' zijn nog wel op redelijke schaal verkrijgbaar. Naast de *Berberis* is vooral de *Cytisus* is nog steeds een zeer gangbare. A.G. Brand, de winner kan tevreden zijn. Als deze brem in deze tijd van kwekersrecht geïntroduceerd was, spraken we waarschijnlijk over een groot commercieel succes. Het Getuigschrift van Verdienste met recht op herkeuring zou dan ook al in het volgende nummer opgewaardeerd worden tot een Getuigschrift Eerste Klas. En zoals we verderop in dit artikel zullen gaan zien, zijn er niet heel veel van zulke succesvolle planten, hoewel er te allen tijde zulke toppers worden geïntroduceerd.

10. *Cytisus praecox* 'Allgold'

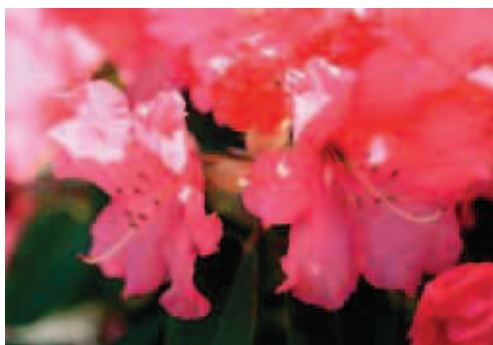
11. *Hamamelis* ×*intermedia* 'Winter Beauty'

Dendroflora 2

Het tweede nummer bevat onder meer een artikel van Herman J. Grootendorst over *Hamamelis*. In Boskoop bevindt zich de NPC *Hamamelis* met rond de 150 verschillende soorten en cultivars en daarbij steekt het overzicht in dit artikel wel wat schamel af met zijn in totaal maar 22 soorten en cultivars, waarvan meer dan een kwart wordt toegerekend aan *Hamamelis japonica*. Wat dat betreft zijn de verhoudingen sterk veranderd. *Hamamelis* ×*intermedia*, de hybride van *H. japonica* × *H. mollis* is in de tuincultuur sterk de overhand gaan nemen. En al zijn de cultivars 'Jelena' en 'Feuerzauber' natuurlijk nog steeds volop aanwezig, er zijn ondertussen wel betere cultivars te vinden in vergelijkbare kleurstelling. De met twee sterren toch ook erg positief beoordeelde *Hamamelis* ×*intermedia* 'Winter Beauty' is zo goed als onvindbaar in Nederlandse kwekerijen, ingehaald door vele andere superieure geelbloeiende cultivars. Dit artikel illustreert dan ook mooi de sterke ontwikkeling in dit sortiment.

Dendroflora 3

In dit derde nummer springt een uitgebreid sterrenkeuringsrapport van de *Rhododendron williamsianum*-hybriden in het oog. Natuurlijk

12. *Rhododendron* 'Linda'

zijn er nog wel een aantal van deze cultivars in Nederlandse kwekerijen in cultuur, maar in vergelijking met het sortiment anno 1966, is het wel wat schameltjes. Klaarblijkelijk hebben andere cultivargroepen in dit plantengeslacht de overhand gekregen. In het bijzonder de hybriden van *Rhododendron yakushimanum* hebben in de behoefte aan compact groeiende rododendrons weten te voorzien. Daarmee nauwelijks meer ruimte latend aan vroeger toch tamelijk algemene *Rhododendrons* als 'Karin' of 'Linda'. Alleen de met 2 sterren gewaardeerde 'Oudijk's Sensation' is nog redelijk gemakkelijk verkrijgbaar. Bovendien zijn er nauwelijks cultivars ontstaan in deze groep, die niet al in 1966 voorhanden waren. Dit lijkt illustratief voor het afgenomen belang van de teelt van *Rhododendron* in Nederland in het algemeen en in Boskoop in het bijzonder.

13. *Hosta* 'Aureomarginata'

Dendroflora 4

Zelden zal er in een plantengeslacht zoveel progressie zijn geboekt in een relatief korte tijd als in *Hosta*. H.J. van de Laar doet in dit nummer verslag van de inspanningen die er zijn getoost om de in Nederland aangetroffen *Hosta*'s op naam te brengen. Een helse klus, want het ging per slot om wel 25 verschillende soorten en cultivars... We lachen er nu om. Bovendien is er een keuringsrapport geschreven van de ruim dertig verschillende soorten en cultivars die waren opgeplant op het Proefstation voor de Boomkwekerij in Boskoop, waarvan ruim de helft positief werd beoordeeld. Kortom, in 1967 waren we over 15 *Hosta*'s tevreden terwijl we voor nog eens twee desnoods wel een speciale toepassing konden verzinnen, die kregen een s-je. Als beste kwam *Hosta* 'Aureomarginata' (destijds gepubliceerd als *H. fortunei* 'Aureomarginata') uit de bus met drie sterren. Natuurlijk is dat nog steeds wel een gewaardeerde selectie.

14. *Picea abies* 'Little Gem'

Dendroflora 5

Rhododendron 'Dr. Tjebbes', wie kent hem nog? Vrij weinig mensen waarschijnlijk, want deze in 1968 nog zo positief gewaardeerde *Rhododendron* van C.A. van den Akker lijkt helemaal uit cultuur te zijn verdwenen. De keuringscommissie was nog wel zo lovend, de forse groei, de gemakkelijke knopzetting en de vermeende uitstekende winterhardheid, niets stond een glorieuze toekomst in de weg. Sterker nog, er werd zelfs recht op herkeuring voor een hogere bekroning verleend, een teken dat men er echt veel in zag.

In datzelfde jaar was er maar één plant die hoger werd gewaardeerd, *Picea abies* 'Little Gem', en dat bleek niet helemaal onterecht te zijn. Ondanks de achteruitgang in interesse in coniferen onder Nederlandse tuinliefhebbers is deze dwergspar nog steeds een belangrijk artikel.

Dendroflora 6

D.M. van Gelderen was in 1969 de auteur van een artikel over Japanse Acers. Het artikel markeert het begin van een fascinatie voor esdoorns die hem nooit meer los zou laten. De esdoorncollectie waarvoor hij het startsein heeft gegeven is nu ongeveer 25 maal groter dan het sortiment dat hij beschreven heeft in het overzichtsartikel

15. *Acer shirasawanum* 'Aureum'

in dit nummer van Dendroflora. Ook de naamgevingsinzichten zijn nogal veranderd. Onder tussen zijn we er volledig aan gewend geraakt te spreken over *Acer shirasawanum* 'Aureum' als we het hebben over de Gouden vollemaansesdoorn. De opstaande bloemen en vruchten onderscheiden deze soort immers duidelijk van *Acer japonicum*. Van Gelderen kon het zichzelf dan ook maar moeilijk vergeven dat hij niet eerder zag dat de bekende cultivar *Acer japonicum* 'Aureum' helemaal geen *japonicum* was, maar een geelbladige *Acer shirasawanum*.

16. *Styrax hemsleyanus*

Dendroflora 7

Vaak wordt gedacht dat er een enorme achteruitgang gaande is in het sortiment planten dat in de Nederlandse kwekerijen wordt gekweekt. Deze sortimentsverschraling is dan ook een bron van zorg voor veel tuinliefhebbers, maar ook voor vakgenoten. Echter als we het sortimentsoverzicht van de hand van F.J. Fontaine over *Styrax* vergelijken met dat van Hans Jansen en ondergetekende in Dendroflora 49, kunnen we gerust zeggen dat er van een ongekende uitbreiding kan worden gesproken. Slechts twee soorten, *S. japonicus* (toen nog *S. japonica*) en *S. obassia* worden uitvoerig besproken, een aantal andere worden achteloos als niet winterhard ter zijde geschoven. De tientallen cultivars die we nu kennen en beschrijven moesten nog in cultuur komen. Veel van de "winterzachte" soorten staan al jaren in collecties en worden door diverse kwekers gekweekt. Een mooi voorbeeld daarvan is *Styrax hemsleyanus*, die opvalt door zijn lange bloemtrossen met de voor *Styrax* zo kenmerkende bloemen. En het is toch niet dat er in de winters van 2011-2012 en 2012-2013 geen beroep is gedaan op de winterhardheid van deze soort.

17. *Euonymus fortunei* 'Emerald 'n' Gold'

Dendroflora 8

In dit nummer uit 1972 wordt teruggeblikt op de Flora Nova van het jaar daarvoor. Deze door de vereniging georganiseerde binnententoonstelling bleek een prima platform voor het presenteren van nieuwe planten. Een functie die nu overgenomen lijkt te zijn door de vakbeurzen zoals Plantarium en GrootGroenPlus.

Alleen al een twintigtal Rhododendrons en Azalea's worden voor de eerste maal aan het publiek gepresenteerd. Kenmerkend voor het belang van deze cultuur destijds voor de Nederlandse boomkwekerij. Maar de plant die na deze tentoonstelling misschien wel de grootste opmars heeft gemaakt is de *Euonymus fortunei* 'Emerald 'n' Gold', ingezonden door H. den Ouden. Een zilveren medaille was deze plant slechts waard volgens de keuringscommissie. Dat zou later dus nog reuze meevallen.

Het grote succes van de tentoonstellingen Flora Nova en Herfstweelde, bezoekersaantallen van ruim veertigduizend mensen werden er in de topjaren gehaald, leidt nog weleens tot gevoelens van weemoed. Maar de inspanningen die moesten worden gedaan, vooral voor Flora Nova in de voorjaarsmaanden, waren uiteindelijk nauwelijks meer op te brengen.

Dendroflora 9

Het zeer uitgebreide artikel van Harry van de Laar over *Berberis* springt het meest in het oog in dit 9^e nummer van Dendroflora. Ook nu nog steeds zeer lezenswaard, al was het maar omdat ook de soorten summier maar duidelijk worden beschreven. Pentekeningen van de bladvormen verduidelijken de tekst, maar opvallend is vooral ook de actualiteit in het overzicht van positief gewaardeerde cultivars. Opgesplitst in wintergroen en bladverliezend kent het rijtje met winnaars nauwelijks verrassingen. In de verantwoording bij de beoordeling zien we helder uitgelegd waarom sommige, toch uitstekende

18. *Berberis julianae*

cultivars met een 0 werden beoordeeld. Er staat bijvoorbeeld: "Vele op elkaar gelijkende cultivars werden hierbij van een "0" voorzien, wat wil zeggen, dat zij uit cultuur kunnen verdwijnen, zonder dat het handelssortiment hierdoor wordt verarmd". Dit onderwerp zou nog vaak tot discussie leiden binnen de keuringscommissie. Een van de driesterren planten was *B. julianae*.

Dendroflora 10

In Dendroflora 10 wordt de aandacht getrokken door een artikel over *Hydrangea*. In dit artikel valt direct op hoe weinig belang er wordt gehecht aan *Hydrangea macrophylla* als tuinplant. Over hortensia's zegt Herman J. Grootendorst: "De hortensia's, voornamelijk bekend als in bloei getrokken plant, zijn in Nederland buiten maar nauwelijks winterhard. Enkele cultivars zijn harder dan andere, maar een goed rapport over de winterhardheid is niet bekend". Het is duidelijk dat het klimaat niet zó snel is opgewarmd. Snel voortschrijdend wetenschappelijk inzicht zullen we maar zeggen. Inmiddels worden er letterlijk vele honderden hortensia's beschouwd als uitstekende tuinplanten voor ons klimaat, waarvan er vele ook al lang in cultuur zijn. Maar in 1973 werd alleen *Hydrangea macrophylla* 'Bouquet Rose' als voldoende geschikt beoordeeld. De

19. *Hydrangea macrophylla* 'Bouquet Rose'

enorme populariteit van *Hydrangea macrophylla* die we de afgelopen periode hebben kunnen waarnemen waarbij *Hydrangea macrophylla* zelfs een belangrijke struik voor het openbaar groen is geworden, is in dit artikel niet voorzien.

20. *Microbiota decussata*

Dendroflora 11 & 12

Met een vertraging van een jaar kwam in 1975 een dubbelnummer van Dendroflora uit. Een bescheiden bijdrage van twee bladzijden wordt gewijd aan een tot dan toe onbekende coniferensoort, *Microbiota decussata*. Dit artikel werd geïnspireerd door een bijdrage van de bekende dendroloog J.R.P. van Hoey Smith in het jaarboek van de International Dendrology Society. De Oost-Siberische *Microbiota* was al vijftig jaar eerder beschreven door de Russische botanicus Komarov, maar zijn wetenschappelijke bijdrage was lang min of meer onopgemerkt gebleven. Mede dankzij het artikel in Dendroflora werd de belangstelling voor deze platgroeïende conifeer gewekt en het is nu geen onbekende plant meer. Van de oorspronkelijk exemplaren in het arboretum Trompenburg is volop vermeerderd en deze sterke bodembedekker heeft een plaatsje gekregen in het standaard coniferen sortiment.

Dendroflora 13 & 14

In 1977 was men weer gedwongen tot een dubbelnummer. Tijdsdruk en te weinig kopij maakten het ondoenlijk om in 1976 al met een volwaardige Dendroflora te komen. In dit nummer zien we Dr. P.C. de Jong voor de eerste maal als auteur aan het woord in Dendroflora, met zoals geen verbazing zal wekken, een artikel over esdoorns. De sectie *Macrantha* wordt behandeld in zijn bijdrage, een groep esdoorns die bekend staat onder de naam 'streepjesbast-esdoorns' of 'slangenhuid-esdoorns' vanwege de heldere tekening op de takken en jonge stammen. Een twintigtal soorten worden beschreven, wat, zeker in die tijd, uitputtend genoemd mag wor-

21. *Acer rufinerve*

den. Later zou de auteur zich nog verder in deze materie verdiepen wat tot nog scherpere taxonomische inzichten zou leiden. Slechts enkele cultivars worden benoemd, vooral de soorten *Acer rufinerve* en *Acer davidii*, terwijl in de huidige boomkwekerij cultuur er veel meer voorhanden zijn. Toch is het nog steeds een tamelijk onbekende groep esdoorns, economisch volledig overvleugeld door de Japanse esdoorns.

Dendroflora 15 & 16

Weer een dubbelnummer met interessante bijdragen over de wintergroene *Euonymus* van Harry van de Laar en een, met de blik van nu, zeer bescheiden opsomming van 13 roodbladige Japanse esdoorns in een artikel van D.M. van Gelderen.

Ook wordt er teruggeblikt op de tentoonstelling Herfstweelde die door de KVBC eind september 1978 werd georganiseerd en in enkele dagen tijd ruim tienduizend bezoekers trok. Een groot succes. Veel nu zeer bekende planten werden daar voor de eerste maal aan een Nederlands publiek gepresenteerd. *Cercis canadensis* 'Forest Pansy' ingezonden door W.J. Spaargaren werd bijvoorbeeld met een zilveren medaille gewaardeerd. Samen met de boomkwekerij W.J. Hoofman introduceerden zij ook op die ten-

22. *Cercis canadensis* 'Forest Pansy'

toonstelling de *Photinia ×fraseri* 'Red Robin'. Allebei zijn het planten gebleken met een gouden toekomst, hoewel ze slechts 'zilver' kregen. Veel gouden medailles werden er niet uitgereikt, de keuringscommissie bleek behoorlijk kritisch, maar voor onder meer *Clematis* 'Niobe' was die eer wel weggelegd. Daarmee schreef W. Nieuwesteeg & Zoon dan wel weer geschiedenis.

Dendroflora 17

In dit nummer wordt voor de tweede maal ingegaan op het sortiment toverhazelaars en duidelijk is dat er in de tussenliggende tijd veel meer in cultuur is verschenen en dat de kennis over dit plantengeslacht behoorlijk is uitgebreid.

23. *Quercus robur*

Maar Dendroflora 17 wordt gedomineerd door eiken. Vier bijdragen zijn hier aan gewijd. De systematiek wordt beschreven de P.C. de Jong, het keuringsrapport is geschreven door H.J. Grootendorst, en ook een leuke bijdrage wordt er geleverd door P.L.M. van der Bom die enkele bijzondere eiken belicht. Door D.O. Wijnands en H.A.J. van Haaren wordt er een overzicht gegeven van monumentale eiken in Nederland. Een aantal locaties blijken een vindplaats te zijn van interessante eikencollecties. De bekendste daarvan is het arboretum Trompenburg in Rotterdam, al zijn de bomen daar relatief jong, zeker in 1980. Nu zijn we ondertussen alweer geruime tijd verder in de tijd en heeft de collectie eiken in Trompenburg ook fysiek meer omvang gekregen.

Dendroflora 18

Een in memoriam Herman J. Grootendorst opent deze Dendroflora. Voor onze uitgave is deze gedreven kweker/dendroloog onmisbaar geweest. Over de 18 nummers van Dendroflora die onder zijn verantwoordelijkheid verschenen zei hij zelf: "Natuurlijk vind je het fijn dat men het een goede publicatie vindt, maar je doet dit

24. *Magnolia* 'Susan'

werk toch in de eerste plaats voor je collega's, voor het vak".

Zijn laatste artikel dat in Dendroflora 18 verscheen gaat over *Magnolia*. Achter zijn huis stond de toen al omvangrijke *Magnolia* collectie. Hij zag kansen voor vele nieuwe introducties, voornamelijk uit de Verenigde Staten, zeker van zijn cultivars die door stek te vermeerderen zijn. *Magnolia ×loebneri* 'Leonard Messel' en *Magnolia* 'Susan' noemt hij als meest opvallende voorbeelden. Van *Magnolia* 'Susan' zegt hij: "*Magnolia* 'Susan' is een ideale cultivar voor een kleine tuin. Jonge planten bloeien spoedig volop!". We kunnen nu gemakkelijk zeggen, dat hij dat goed gezien had.

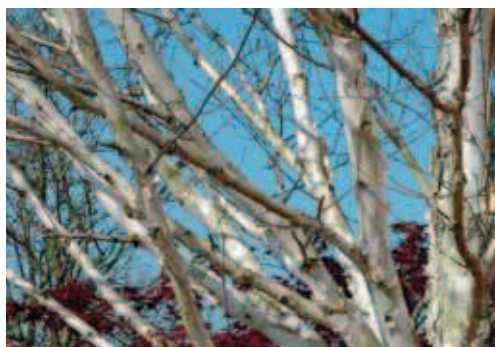

25. *Hamamelis ×intermedia* 'Diane'

Dendroflora 19

Veldkeuringen waren de standaard binnen de KVBC. Het grote voordeel van deze veldkeuringen was toch wel dat men niet over één nacht ijs ging. In tegenstelling tot een tentoonstellingskeuring zoals op Flora Nova, Herfstweelde of later Plantarium en Groot GroenPlus, ging het niet om een momentopname, maar werd de te beoordelen plant gedurende langere tijd gevolgd. Maar er waren natuurlijk ook wel nadelen. De door R. de Belder gewonnen en door Plantentuin Esveld geïntroduceerde *Hamamelis ×inter-*

media 'Diane' werd bijvoorbeeld al in 1977 voor de eerste maal bekroond met een getuigschrift van Verdienste, maar het zou pas weer vijf jaar later leiden tot een getuigschrift Eerste Klas. Kortom, tussen de eerste aanmelding voor keuring en het definitieve eindoordeel lag ruim zeven jaar. In de huidige tijd een ondenkbaar lang proces. Liefst vandaag aanmelden, morgen keuren en overmorgen delen in de social media. Maar het moet wel gezegd, het is nog steeds één van de beste roodbloeiende Hamamelis cultivars, ook al is er nu veel meer competitie dan in de jaren zeventig.

26. *Betula utilis* 'Doorenbos'

Dendroflora 20

Een terugblik op de tweede Herfstweelde, de herfsttentoonstelling van de KVBC waar bijvoorbeeld aan *Hydrangea macrophylla* 'Masja', ingezonden door Draijer B.V., een Gouden Medaille werd toegekend. Niet onaardig gezien van de keuringscommissie.

Maar het grote openingsartikel van deze Dendroflora is een overzicht van 60 jaren Nederlandse Dendrologische Vereniging, geschreven door Ir. J.J.C. Janssen. Deze vereniging werd opgericht in een periode van grote verwarring over de correcte naamgeving van de in Nederland voorkomende houtige gewassen. Een van de doelstellingen van de NDV was dan ook om hierin verbetering aan te brengen. Deze doelstelling, die vanzelfsprekend erg samenviel met een van de kerndoelen van de KVBC, wordt in Dendroflora tot op de dag van vandaag nog uitgedragen. Het waren overigens niet de minsten die het initiatief namen tot de oprichting van de NDV. Grote namen als Leonard A. Springer, W.J. Hendriks en S.G.A. Doorenbos zijn onderdeel van ons collectief dendrologisch geheugen geworden.

Dendroflora 21

Drie grote keuringsrapporten in dit nummer; *Juniperus*, *Malus* en *Skimmia* worden onder

27. *Skimmia japonica* 'Fragrant Cloud'

de loop genomen. In dit laatste rapport worden vanzelfsprekend minder cultivars beoordeeld als er nu voorhanden zijn. Zeker de afgelopen jaren is er immers heel wat nieuws geselecteerd en benaamd. Maar we kunnen niet ontkennen dat de twee driesterren soorten die uit dit rapport naar voren komen nog steeds staan als een huis! *Skimmia japonica* 'Rubella' en *Skimmia japonica* subsp. (destijds *S. reevesiana* worden het hoogst gewaardeerd. Ook wordt in dit door H.J. van de Laar geschreven rapport, de nieuwe naam *Skimmia japonica* 'Fragrant Cloud' geïntroduceerd. Deze plant werd rond 1975 uit Engeland geïmporteerd door het Proefstation te Boskoop onder de misleidende naam *Fragrans*. Niet misleidend omdat de bloemen niet sterk zouden geuren, maar omdat ze niet aan een kloon, maar aan een erg diverse verzameling *Skimmia* cultivars viel toe te schrijven. Een mooi voorbeeld van het belang van Dendroflora in het scheppen van duidelijkheid en uniformiteit in de naamgeving.

28. *Buxus sempervirens*

Dendroflora 22

Waar in nr. 20 werd stilgestaan bij het zestigjarige bestaan van de NDV, zo werd in deze editie 125 jaar KVBC herdacht. Maar misschien nog wel leuker om te lezen is het artikel van G. Boe-

lema en D.M. van Gelderen over het Boskoopse boomkwekerijsortiment in de vorige eeuw. De 19^e eeuw, wel te verstaan. Opvallend daarin is bijvoorbeeld de grote verscheidenheid aan *Buxus sempervirens* cultivars. De populariteit van dit plantengeslacht was ten tijde van Dendroflora 22 nog maar zeer gering, en al voert het ver om te zeggen dat de populariteitsgolf die hierna zou volgen te danken is aan Dendroflora, wel is het zo dat het artikel de vraag oproept waar al die cultivars gebleven zijn. De zoektocht hiernaar zou uiteindelijk leiden tot de NPC Buxus, zoals die nu door PlantenTuin Esveld wordt beheerd. Deze terugblik in het 19^e eeuwse sortiment en ook, als het goed is, dit artikel, maakt je immers wel bewust van de voortdurende veranderingen in het sortiment en het belang van conservatie en verslaglegging. Wat nu algemeen bekende planten zijn, hoeven dat over een tijdje helemaal niet meer te zijn. Maar als er dan weer een hernieuwde belangstelling voor een plantengeslacht ontstaat, is het erg behulpzaam als we kunnen terugrijpen op plantencollecties zoals ze zijn ondergebracht binnen de NPC en op publicaties zoals in Dendroflora.

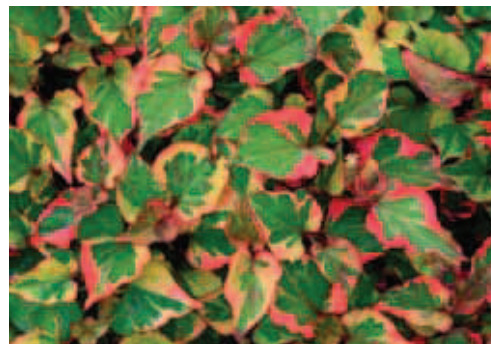
29. *Cornus kousa* 'Satomi'

Dendroflora 23

“Siergrassen in Dendroflora, het moet al niet gekker worden” was de reactie van sommige leden van de NDV en de KVBC die hun lijfblad als het domein van de houtige gewassen beschouwden. 40 bladzijden lang schrijven de auteurs Drs. K.J.W. Hensen en N. Groenendijk-Wilders over deze tuinplanten. Aanleiding voor dit artikel was de behoefte aan controle van de benaming en aan een vergelijkende keuring van materiaal zoals dat op Nederlandse kwekerijen aanwezig was. Op verschillende locaties in Wageningen is dit plantmateriaal geobserveerd waarna de belangrijkste eigenschappen werden vastgelegd in beschrijvingen. Ook werd een groot deel van het opgeplante materiaal in het

bekende sterrenstelsel gekeurd. Door de brede opzet is het ook zeker nu nog een lezenswaardig artikel.

De belangrijkste nieuwe introductie in dit nummer is misschien wel de met een Getuigschrift Eerste Klas gewaardeerde *Cornus kousa* 'Satomi', gewonnen door Shibamichi Honten Co., Ltd. en ingezonden voor keuring door het Proefstation in Boskoop.

30. *Houttuynia cordata* 'Chameleon'

Dendroflora 24

Het jaar van de Flora Nova 1987, een tentoonstelling ter ere van het 125 jarig bestaan van de KVBC. 40.000 bezoekers telde deze tiendaagse voorjaars tentoonstelling. 108 nieuwe planten werden bekroond met een gouden of een zilveren medaille. Het was een flinke inspanning van het vak om in de drukke voorjaartijd zo'n tentoonstelling te organiseren maar tegelijkertijd was het een ongekend succes dat er op 3600 vierkante meter zoveel te zien was en dat zoveel bezoekers hun weg naar Boskoop vonden. Veel nu volledig ingeburgerde tuinplanten kwamen ons hier voor de eerste maal onder ogen, denk dan bijvoorbeeld aan *Aucuba japonica* 'Rozannie', *Clematis armandii* 'Snowdrift', *Houttuynia cordata* 'Chameleon', *Hydrangea macrophylla* 'Blaumeise', *Juniperus communis* 'Green Carpet', *Mahonia aquifolium* 'Smaragd', *Prunus laurocerasus* 'Mount Vernon', *Rhododendron* 'Morgenrot' en *Rhododendron* 'Shamrock'. Natuurlijk zijn er ook bekroningen uitgedeeld aan planten die weer in vergetelheid lijken te zijn geraakt. De Gouden medaille voor *Rhododendron* 'Stoplicht' was geen startsein voor een gouden toekomst. Zijn opmars stopte ter plekke...

Dendroflora 25

Dr. D.O. Wijnands probeert in zijn artikel Nomenclatuur en Auteursnamen helderheid te verschaffen in de wetenschappelijke wereld van

de plantennaam. Helder geformuleerd en van duidelijke voorbeelden voorzien is het een prima te begrijpen artikel, ook voor diegenen voor wie dit geen dagelijkse kost is. Het belang van een goed naamgevingssysteem lijkt overigens alleen maar groter te worden nu er, om vaak louter commerciële redenen, steeds meer onduidelijkheid is over de correcte naamgeving. Het veelvuldig gebruik van merknamen in plaats van wetenschappelijke cultivarnamen maakt het er voor de gebruiker van de plantennamen niet duidelijker op. Een merknaam immers, is niet onlosmakelijk met één cultivar verbonden, maar kan aan meerdere planten of wisselende planten worden verbonden. In *Dendroflora* is het dan ook beleid om niet alleen de merknaam, maar vooral ook de volledige wetenschappelijke naam te publiceren. Een voorbeeld hiervan is de met een Getuigschrift Eerste Klas beoordeelde *Leucothoe 'Zebliid'* (SCARLETTA)

31. *Lonicera x brownii* 'Dropmore Scarlet'

Ook in dit nummer een artikel van H.J.van de Laar over *Lonicera*. Een onderwerp waarover een flink aantal jaar later een speciale *Dendroflora* uitgave geschreven door A.J. Laros zou verschijnen. De met drie sterren gewaardeerde *Lonicera x brownii* 'Dropmore Scarlet' is nog steeds een geliefde cultivar.

Dendroflora 26

Fascinerend blijven natuurlijk altijd die introducties van voorheen volstrekt onbekende plantengeslachten die het dan verwonderlijk goed blijken te doen in ons klimaat. Denk dan aan *Metasequoia* of *Microbiota*. Maar ook in nr. 26 van *Dendroflora* is er zo'n boeiende nieuwigheid, de *Heptacodium*. Dr. P.C. de Jong schrijft hierover: "Er nu over schrijven heeft wel iets weg van het maken van een geboortekaartje. Het duurt nog enkele jaren voordat de plant gemakkelijk zal zijn te verkrijgen. Op dit tijdstip is het vooral van belang dat kwekers worden

32. *Heptacodium miconoides*

geïnformeerd over het bestaan en de potentiële mogelijkheden van het gewas." Deze boomachtige struik uit de kamperfoeliefamilie heeft dan ook vele kwaliteiten. Niet alleen opvallende grote bloeiwijzen laat in de zomer, gevolgd door opvallende rode vruchten die ook erg decoratief zijn. Maar ook de afbladderende stam draagt bij aan de sierwaarde. Niet in alle jaren, maar wel regelmatig blijkt *Heptacodium* ook nog eens een mooie herfstkleur te hebben. Bovendien, en dat is voor kwekers weer fijn, het stekt gemakkelijk.

Dendroflora 27

Een echt kersen nummer ditmaal. Dr. D.O. Wijnands belicht de systematiek, G. Arends schrijft over de *Prunus* onderstammen, maar de kern is natuurlijk het keuringsrapport van de hand van P. Lombarts en H.J. van de Laar. Het keuringsrapport handelt nadrukkelijk niet over de fruitgewassen als abrikoos, kers of perzik, maar de siersoorten. En dat zijn er nogal wat. Geheel terecht heeft de Japanse sierkers *Prunus yedoensis* een driesterren beoordeling gekregen. Een reden te meer om niet aan het oordeel van de keuringscommissie te twijfelen. De toevoeging: "Het is een parkboom; op andere plaatsen is deze vanwege de enorme omvang niet te gebruiken", kan gelukkig gerelativeerd worden.

33. *Prunus yedoensis*

Het is zeker niet de kleinste van alle sierkersen, maar het betreft hier ook zeker geen woudreus. De breed spreidende groeiwijze maakt deze boom geschikt als natuurlijke parasol. En wat is er heerlijker dan in de schaduw te zitten van je eigen Japanse sierkers met een klein glaasje sake.

Dendroflora 28

Naast de veelgeprezen veldkeuringen worden ook de keuringen op de Vakbeurs Plantarium steeds belangrijker. Het keuringssysteem is niet wezenlijk anders dan tijdens de tentoonstellingen Flora Nova en Herfstweelde. Het zijn momentopnames en er wordt vooral gekeken naar de visuele kwaliteit van de plant op dat moment. Deze keuringen zijn dan ook niet voor alle gewassen geschikt. De kwaliteit van

34. *Lavatera* 'Barnsley'

een nieuwe tuinplant kan ook op andere fronten liggen dan louter de visuele aspecten. Ook kan een plant op zijn mooist zijn als er geen keuringsmoment is. Tijdens de tweede Plantarium keuring werden 19 nieuwigheden positief beoordeeld. De overige 42 gewassen, aldus de auteur, "bloeden niet of niet voldoende, hadden geen vruchten, waren te klein om ze te beoordelen of de kwaliteit van de planten liet te wensen over. Enkele planten bleken zelfs oude, bekende species of cultivars te zijn." Het was voor de inzenders ook allemaal nog wat onwennig. Toch zijn er natuurlijk ook planten geïntroduceerd en met een Gouden Medaille beoordeeld die niet meer weg te denken zijn uit het sortiment. *Lavatera* 'Barnsley' is daarvan een mooi voorbeeld.

Dendroflora 29

Op de omslag van deze Dendroflora, de inhoudsopgave stond nog op de voorkant van de Dendroflora, wordt het oog al snel getrokken door het openingsartikel van Dr. D.O. Wijnands over *Amsonia* en *Rhazya*. Vooral de laatste is

35. *Amsonia ciliata*

een volstrekt onbekend plantengeslacht uit het Midden-Oosten, sterk verwant aan *Amsonia*. Helaas zo blijkt al snel bij het lezen van dit korte maar boeiende artikel, is de enige *Rhazya* die in Nederland in cultuur was, net verhuist naar *Amsonia*. Een treurig einde van het verhaal *Rhazya* in Nederland. Wat rest is dan de informatie over *Amsonia* waarvan een zestal verschillende worden besproken. Natuurlijk is het geen groot economisch belangrijk gewas, maar het is toch van belang dat de naamgeving netjes op orde is. Afgezien daarvan is Dendroflora een uniek platform waar ook altijd ruimte zal blijven voor economisch minder belangrijke gewassen.

36. *Davidia involucrata*

Dendroflora 30

Na Nr. 29 was Nr. 30 de tweede volledig Engelstalige editie. Het is een gewaagde onderneming met als belangrijkste doel het bereik van de publicaties in Dendroflora te vergroten. Voor die tijd was er al volop geëxperimenteerd met Engelstalige samenvattingen van artikelen.

In het artikel over ongewone of botanisch interessante bomen uit China wordt ingegaan op *Davidia involucrata*. Op niet mis te verstane toon wordt door D.M. van Gelderen de vloer aangeveegd met het onderscheid in *Davidia involucrata* en de var. *vilmoriniana*. In het Chi-

nese bos staan al die “verschillen” in beharing waarmee deze twee van elkaar worden onderscheiden, gewoon door elkaar, met elke nuance in beharing of het ontbreken van beharing denkbaar. Kortom, een onzinverschil aldus de auteur. In de praktijk van nu wordt er ook nauwelijks meer over gesproken, al houden de traditionalisten en splitters onder de botanici en kwekers er soms nog wel aan vast. De aanblik van een bos van bloeiende vaantjesbomen was voor deelnemers aan de studiereis in China, waar het artikel de neerslag van is, een onvergetelijke ervaring.

37. *Amelanchier rotundifolia* 'Helvetia'

Dendroflora 31

In 1994, met het verschijnen van de nieuwe Dendroflora wordt er gekozen voor een geheel vernieuwde vormgeving. Niet alleen verschijnt deze met een nieuwe omslag, maar ook het formaat wordt aangepast. Langzaam maar zeker worden de Dendroflora's ook steeds dikker. De rapporten worden uitgebreider en gevarieerder en er is behoefte aan het nieuwe format om dit allemaal goed in te blijven passen. Het openingsartikel is van de hand van H.J. van de Laar en behandelt *Amelanchier*. Een nomenclatorisch en taxonomisch wespennest waaruit de auteur zich door gedegen onderzoek goed weet te redden. Dit artikel heeft ook voor veel duidelijkheid gezorgd in de Nederlandse kwekerijen waar er voor die tijd de nodige verwarring heerste. In de huidige tijd, met een toegenomen belangstelling voor “eetbare” planten ontstaat er steeds meer ruimte voor de toepassing van krentenboompjes, ook in de openbare ruimte. Voor kwekers en liefhebbers die zich wat meer willen verdiepen in dit plantengeslacht blijkt dit artikel dan ook nog steeds zeer waardevol.

Dendroflora 32

Een nieuwe activiteit die onder de vlag van de KVBC vaart, wordt gepresenteerd in deze Dendroflora. De Nederlandse Planten Collectie

38. *Sequoiadendron giganteum* - collectie

(NPC) is een nieuwe vorm aan een oude doelstelling van de KVBC. Namelijk het verbreiden van de kennis over en de interesse in het Nederlandse tuinplanten sortiment. Veel van de NPC's zijn bestaande plantenverzamelingen die nu een officieel tintje krijgen. Er wordt een aparte commissie voor ingericht, een reglement geschreven en in Dendroflora een overzicht gepubliceerd van de aangesloten plantenverzamelingen. En die zijn behoorlijk divers, van Ampelopsis tot Viburnum. In de beginjaren zijn het hoofdzakelijk collecties van houtige gewassen, later zullen zich ook veel vasteplanten verzamelingen aansluiten. De grootste collectie in hoeveelheid taxa is waarschijnlijk wel de esdoorncollectie bij PlantenTuin Esveld, maar juist de enorme diversiteit van de verzamelingen en de passie van de verzamelaars maakt de NPC's tot een waardevolle aanvulling in het botanische landschap. Voor de leden van de KVBC maar vanzelfsprekend ook voor de leden van de NDV zijn de Nederlandse Planten Collecties ook een referentiekader als er nomenclatorische of botanische verwarring heerst. Niets is zo fijn als om aan de kenner van een bepaald sortiment advies te kunnen vragen en planten te kunnen vergelijken met levend materiaal.

Dendroflora 33

Op de omslag van Dendroflora staat een *Phlox*; weer een kleine paleisrevolutie. Tegelijkertijd ook een bevestiging van een al eerder ingezet beleid. De redactie van Dendroflora, de keuringscommissies van de KVBC en natuurlijk ook de lezers van Dendroflora, ze nemen niet langer alleen houtige gewassen serieus. Keuringsrapporten van *Aster* en *Phlox* in dit nummer onderstrepen dit. In het *Phlox*-artikel is ook de vergelijking met eerder sortimentsonderzoek uit 1957 en 1961 interessant. Het geeft een beeld van de veranderingen in het sortiment, maar natuurlijk ook van de constant als goed beoordeelde plan-

39. *Phlox* 'David'

ten. Er zijn immers in vrijwel ieder plantengeslacht soorten en cultivars te vinden die de tand des tijds moeiteloos doorstaan. *Phlox* 'Windsor' lijkt daarvan het beste voorbeeld, die werd iedere latere keuring weer net iets beter beoordeeld om in 1996 met een driesterren waardering te eindigen. Maar ook een nieuwkomer als *Phlox* 'David' met drie sterren is ook nu nog steeds een zeer algemene verschijning.

Dendroflora 34

Als er ooit een artikel nodig was om een schier eindeloze naamsverwarring te beteugelen, dan was het wel het rapport over *Wisteria* van H.J. van de Laar in dit nummer. Lange rijen synoniemen bij sommige cultivars tot wel 7 verschillende, onjuiste benamingen. De onbedwingbare neiging om de oorspronkelijke Japanse namen om te dopen in Latijnse cultivarnamen en later weer in Engelse namen die commercieel lekkerder bekten, zorgden misschien wel voor makkelijke handelsnamen, maar ook voor veel verwarring. Mede dankzij dit rapport, maar natuurlijk ook door het boek van de Australische auteur Peter Valder, is er wel veel meer eenheid in naamgeving ontstaan.

De met drie sterren beoordeelde cultivars 'Eranthema', 'Lawrence', 'Shiro-noda' en 'Prolific'

40. *Wisteria sinensis* 'Prolific'

worden ook nu overigens nog steeds beschouwd als de top in dit sortiment. Ze worden dan ook algemeen gekweekt en nu vrijwel altijd ook onder de correcte naam verhandeld.

Overigens heeft dit artikel nog een klein record op zijn naam staan binnen de Dendroflora geschiedenis. Het is het enige keuringsrapport waarbij de lijst met synoniemen duidelijk langer is dan de lijst met beoordeelde cultivars...

Dendroflora 35

Weer een erg grote sortimentskeuring in dit nummer van een vaste plant. Pionen staan centraal in een lang artikel van J.P. Kortmann. Dit was voor de keuringscommissie een monsterklus, bijna 250 opgeplante cultivars werden beoordeeld. Vanzelfsprekend was het al een heel gevecht om de correcte naamgeving onder controle te krijgen, maar dan moesten ze ook nog eens vergelijkenderwijs beoordeeld worden op hun kwaliteiten als tuinplant met daarbij in het achterhoofd ook de vraag hoe ze als snijbloem zouden presteren.

41. *Paeonia lactiflora* - cultivars

Ruim honderd cultivars werden positief beoordeeld waarvan er dertien de hoogste beoordeling kregen. Maar buiten het uitputtende keuringsrapport is er in dit artikel ook ruimte voor een overzichtelijk schema waarin de classificatie van pioen wordt gepresenteerd. Geen overbodige luxe, want dit is allemaal niet zo simpel. Ook wordt er ingegaan op het verschil in gebruik als tuinplant of als snijbloem en hoe deze verschillen zijn beoordeeld tijdens de keuring. Het is natuurlijk altijd handig om te weten wat de beoordelingscriteria zijn geweest. Maar zelden overigens heeft de keuringscommissie harder moeten zuchten bij haar keuringswerk, dan bij deze uitputtende veldkeuring.

Dendroflora 36

Bij een blad met zo'n rijke traditie als Dendro-

flora hoort helaas ook dat er af en toe afscheid genomen moet worden. Een in memoriam Harry van de Laar opent dit nummer. Zijn betekenis voor ons vak is groot geweest en het is dan ook mooi om te zien dat zijn naam in de Sortiments-tuin Harry van de Laar voortleeft.

Dendroflora is soms ook zijn tijd ver vooruit. Een artikel van Dr. P.C. de Jong over onbekend Chinees kleinfruit past nu beter in de tijdgeest dan in de tijd van het verschijnen van dit artikel. De belangstelling voor de "eetbare tuin" is groter dan ooit en veel kwekers zoeken daar dan ook nieuwe mogelijkheden. En ook het artikel van H.J. Albrecht met als titel 'Minder bekend kleinfruit' en van Ir. M. Hop over de Appelbes heeft nu veel actualiteitswaarde. Het was verrassend om te lezen dat *Shepherdia argentea*

42. *Shepherdia argentea*

een eetgewas blijkt te zijn. Er staat: "De felrode vruchten van deze struik werden op de natuurlijke groeiplaatsen in Noord-Amerika al door de prairie indianen en door de eerste kolonisten als toetje bij buffelvlees gegeten. Vandaar de naam 'Buffaloberry' of buffelbes." *Shepherdia canadensis*, een verwante struik die iets noordelijker voorkomt, krijgt echter weer geen smakelijke bessen.

Dendroflora 37

Een overzichtsartikel over *Hydrangea paniculata* van D.M. van Gelderen bevat een bijna terloopse opmerking over *Hydrangea paniculata* 'Limelight'; "Van de introducties van Zwijnenburg is dit de meest belovende". Dat valt inderdaad niet meer te ontkennen. Zelden heeft een nieuwe cultivar het gebruik en de populariteit van een soort zo beïnvloed. Na deze zeer succesvolle introductie is de opmars van *Hydrangea paniculata* in de particuliere tuin en ook in het openbaar groen begonnen. Nu is deze soort niet meer weg te denken uit het standaardsortiment en is het aantal cultivars ook sterk vergroot, in

43. *Hydrangea paniculata* 'Limelight'

vergelijking met de 40 cultivars die in dit artikel worden besproken. Per slot van rekening is er een sterke samenhang tussen commercieel succes van een plantengeslacht en het ontstaan van nieuwe cultivars. En die samenhang werkt beide kanten op. Goede nieuwe cultivars stimuleren de vraag naar deze planten en een grotere populariteit zet aan tot meer en beter selectie- en veredelingswerk bij kwekers. Voor iedereen die vraagtekens stelt bij de voortdurende stroom aan nieuwe introducties is het verstandig om ook af en toe eens achterom te kijken. Want wat voor *Hydrangea paniculata* geldt, dat het huidige aanbod van cultivars beter en gevarieerder is dan het bijvoorbeeld 25 jaar geleden was en dat de modernere cultivars vaak superieur zijn aan de oudere, geldt ook voor veel andere plantengeslachten. Al die kleine stapjes voorwaarts, zijn uiteindelijk een grote sprong voorwaarts.

Dendroflora 38

Afgezien van alle interessante artikelen en rapporten blijft Dendroflora toch ook een ideaal platform om nieuwe gewassen te introduceren. De keuringen, vooral op Plantarium en Groot Groen worden langzaam maar zeker steeds belangrijker. Een goede beoordeling tijdens een tentoonstellings-keuring helpt mee in de promo-

44. *Pachysandra terminalis* 'Green Sheen'

tie van de plant. Toch is een positieve beoordeling geen garantie voor succes. Een voorbeeld hiervan is *Ceanothus* 'Perado' (EL DORADO) die nu, ruim tien jaar later alleen nog maar mondjesmaat wordt gekweekt. Maar ook het tegenovergestelde is natuurlijk waar. Een voorbeeld hiervan is *Pachysandra terminalis* 'Green Sheen' die maar met hakken over de sloot een bronzen medaille wist te veroveren maar nu niet meer weg te denken is uit het sortiment. Dit voorbeeld geeft ook de beperking aan van dit type keuringen. Het aangeboden materiaal van de *Pachysandra* was niet helemaal optimaal in kwaliteit. In een veldkeuring eerder was deze plant gelukkig ook al eens beoordeeld en veel van de leden van de keuringscommissie die op Plantarium de plant beoordeelden hadden de eerdere veldkeuring ook meegemaakt. Tijdens tentoonstellingskeuringen moet in principe gekeken worden naar het actuele plantmateriaal, maar keurmeesters kunnen voorkennis toch niet altijd helemaal negeren.

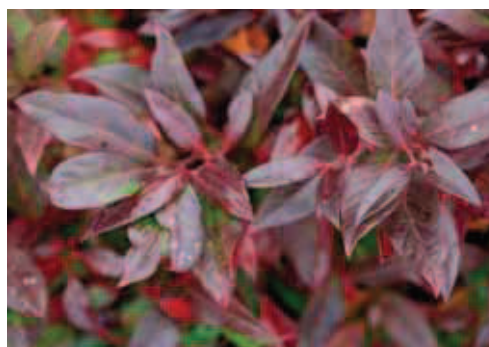

45. *Hamamelis* $\times$ *intermedia* 'Aphrodite'

Dendroflora 39

Er is een natuurlijke kruisbestuiving tussen NPC en sortimentsonderzoek. In Dendroflora 39 vinden we daarvan een mooi voorbeeld. De collectiehouder van de NPC *Hamamelis* W.J. van der Werf heeft in samenwerking met R.T. Houtman zich gebogen over de toverhazelaars. Al tweemaal eerder had de keuringscommissie van de KVBC zich gebogen over het sortiment *Hamamelis*, maar zoals we al eerder in dit artikel aangaven, de ontwikkelingen binnen *Hamamelis* stonden niet stil. Een nieuwe keuring was hoognodig. Nieuwere cultivars kunnen immers ook geremd worden door een gebrek aan bekendheid. Er is een natuurlijke neiging om vast te blijven houden aan oude vertrouwde selecties, verbeteringen in het sortiment negerend. Daarom is het ook goed dat er in Dendroflora zo nu en dan wordt teruggekomen op eerder

onderzoek. Als voorbeeld kan dienen *Hamamelis* $\times$ *intermedia* 'Diane', een in 1978 en 1982 bekroonde cultivar, de laatste keer zelfs met een Getuigschrift Eerste Klas. In dit vergelijkende onderzoek ontvangt ze nog maar twee sterren, niet omdat de Diane een minder goede plant is geworden, maar omdat er nog betere roodbloeiende cultivars zijn ontstaan. *Hamamelis* $\times$ *intermedia* 'Rubin' is haar ondertussen voorbijgestreefd. Veel driesterren beoordelingen zijn er overigens niet in dit sortiment. Alleen 'Pallida', 'Arnold Promise', 'Aphrodite' en 'Rubin' krijgen deze hoogste waardering.

46. *Leucothoe* 'Zebliid' (SCARLETTA)

Dendroflora 40

Om het jubileum van veertig jaar Dendroflora te vieren een extra dik jubileumnummer. Met achterin deze Dendroflora een totaalindex van veertig jaar Dendroflora. Alle gekeurde planten en plantensortimenten die behandeld zijn in een index gevat.

Maar ook wordt veertig jaar keuringswerk onder de loep genomen in een artikel van Ing. G. Fortgens. Het opvallendste gegeven is misschien wel dat van de 389 bekroonde planten in veertig jaar keuringswerk er maar 22 vasteplanten zijn. De overgrote meerderheid zijn heesters, met 254 bekroningen. Pas met het stijgende aandeel tentoonstellingskeuringen in de afgelopen jaren zien we het aandeel vasteplanten dat bekroond wordt ook stijgen. Ook opvallend is dat slechts 27 nieuwigheden een Getuigschrift Eerste Klas hebben gekregen. Daarvan hebben er weer maar 15 deze onderscheiding direct ontvangen. Zij moeten dus worden gezien als de absolute top van gekeurde nieuwigheden. Dat lijkt ook echt zo te zijn. We noemen een *Picea abies* 'Little Gem', een *Clematis* 'Rouge Cardinal', een *Acer palmatum* 'Crimson Queen', een *Leucothoe* 'Zebliid' (SCARLETTA) of een *Buddleja davidii* 'Pink Delight'. Nog steeds allemaal zeer gangbare tuinplanten. Maar waar is *Rhodo-*

dendron 'Dorsman' gebleven? Verdwenen met de teloorgang van de *Rhododendron* cultuur in Nederland?

Als we gaan kijken naar de planten met een Getuigschrift van Verdienste blijken er meer afvallers te zijn. Maar ook andersom is er aantal goede voorbeelden. *Magnolia* 'Susan' bijvoorbeeld is nooit ter keuring aangeboden en is toch een doorslaand succes geworden.

47. *Mahonia aquifolium* 'Apollo'

Dendroflora 41

De belangrijke artikelen in dit nummer zijn het *Camellia* sortimentsonderzoek van J.P. Kortmann en een groot *Mahonia* sortimentsonderzoek en keuringsrapport met drie auteurs, R.T. Houtman, K.J. Kraan en W.H. Kromhout. Onderdeel van dit laatste onderzoek was ook het *Mahonia* sortiment te beoordelen op hun waarde voor het openbaar groen. In de openbare ruimte worden andere eisen gesteld aan planten dan in de particuliere tuin. Deze keuring had nog wel wat voeten in de aarde. Door wateroverlast op het proefveld van het PPO in Boskoop was de kwaliteit van veel planten ondermaats. Te slecht om goed te kunnen beoordelen. Om die reden werden de *Mahonia*'s opnieuw opgezet bij Darthuizer Boomkwekerijen in Leersum en Boot & Co Boomkwekerijen in Boskoop. Beide bedrijven zijn ook actief in het openbaar groen en hadden belang bij dit vervolgonderzoek. Het voordeel was dat de planten onder verschillende omstandigheden op uiteenlopende grondsoorten konden worden beoordeeld. In de Eurotrials van de afgelopen jaren wordt dit gegeven nog verder uitgewerkt door sterrenkeuringen in meerdere landen tegelijkertijd op te zetten en de gemeenschappelijke resultaten te publiceren.

Dendroflora 42

Een *Dendroflora* zonder keuringsrapporten. Wel een nummer met interessante thematische artikelen. Ik citeer de hoofdredacteur Ir. M.H.A.

48. *Sorbaria sorbifolia* 'Sem'

Hoffman: "Jarenlang was geur het stiefkindje van de gebruikswaardekenmerken. De laatste jaren is daarin geleidelijk verandering gekomen. Het kenmerk geur telt mee. Dit is zowel in de veredeling als in de marketing goed merkbaar. Geur en tuin horen bij elkaar".

Maar ook werden er in 2005 meer nieuwigheden gekeurd en bekroond dan ooit, zoals de *Sorbaria sorbifolia* 'Sem'. Tegelijk met de voortdurende klacht over de verschralling van het sortiment is er een tegenbeweging gaande van continue en steeds snellere sortimentsvernieuwing. Nogmaals citeer ik graag de hoofdredacteur: "De redactie van *Dendroflora* zet zich in voor meer variatie in de Nederlandse tuinen: planten van topkwaliteit voor elke tuinwens. De artikelen in dit nummer laten dit zien. Hoera voor de spannende en gevarieerde tuin!"

Achteraf bekeken zitten we dan midden in een golf van versterking van de tuinen en is elk tegengeluid belangrijk. Pas de laatste jaren zien we weer een voorzichtige kentering naar een meer groene tuinbeleving.

Dendroflora 43

Dit is weer een nummer dat bol staat van de keuringsrapporten en sortimentsonderzoeken. *Buddleja*, *Caryopteris*, *Ceanothus*, *Laburnum*

49. *Sarcococca orientalis*

en *Sarcococca* komen aan de beurt. A.J. Laros is de auteur van het sortimentsoverzicht *Sarcococca*. Voor iedereen die denkt dat er maar één soort bestaat een openbaring. Natuurlijk zijn er geen honderden soorten en cultivars, maar duidelijk wel meer dan alleen *Sarcococca humilis*. Sterker nog, de voormalige soort *S. humilis* wordt gereduceerd in status tot variëteit van *Sarcococca hookeriana*. Verwant als ze zijn aan *Buxus* hebben ze toch een streepje op de *Buxus* voor. En dat is vooral ook een kwestie van geur. Vrijwel alle *Sarcococca* soorten geuren namelijk heerlijk als ze bloeien. Terwijl de geurassociaties die je kan hebben met *Buxus* vaak wat minder positief uitvallen. De strenge winter van 2012 heeft wel een kleine schifting aangebracht in wat er in ons klimaat goed winterhard is, maar toch blijven er nog ruim voldoende soorten en cultivars over. En hoewel ze allemaal de schaduw prefereren boven de zon, zijn het niet per definitie allemaal bodembedekkers. Sommige *Sarcococca*'s worden manshoge struiken.

50. *Weigela* 'Pink Princess' (Pink flowered Group)

Dendroflora 44

Twee thematische artikelen, respectievelijk over herfstkleuren en het beplanten van boomspiegels, maar vooral ook weer veel sortimentsonderzoek. Het grootste onderzoek is verricht aan *Weigela*. In het sortimentsonderzoek en keuringsrapport van de hand van Ir. M.H.A. Hoffman wordt een nieuw classificatiesysteem in 8 cultivargroepen geïntroduceerd. Deze nieuwe manier van indelen staat uiteindelijk veel dichterbij de gebruiker dan de oudere indelingssystemen waar cultivars werden toegeschreven aan species, terwijl het veel vaker hybriden bleken te zijn dan selecties van de soort. De nieuwe cultivargroepen gaan uit van eigenschappen die de cultivars gemeenschappelijk hebben. Als voorbeeld de *Purpurea* groep: Bladeren (bruin) rood of paarsrood. Gewoonlijk dwergachtige tot semidwergachtige groeiwijze.

Voor de gebruiker zijn dit classificatiesystemen die eenvoudig te begrijpen en te hanteren zijn. Bij plantengeslachten met grote hoeveelheden (hybride) cultivars is dit een veel bruikbaarere methode. Het is een manier van indelen die steeds meer aan populariteit wint, vooral dankzij de praktische bruikbaarheid.

51. *Persicaria amplexicaulis* (nieuwe naam *Bistorta amplexicaulis*?)

Dendroflora 45

Ter gelegenheid van het vijftienjarige bestaan van de Nederlandse Planten Collecties schrijft P.P.A. Kerkhof een overzicht van deze NPC's. Bijna honderd planten collecties zijn inmiddels onder de vlag van de NPC gaan varen. Een respectabel aantal. Ondertussen zijn daaronder ook een heel aantal collecties vasteplanten, waar in de begintijd de houtige gewassen echt de bovenaan voerden. Een mooie ontwikkeling ook is dat collecties steeds vaker worden ondergebracht bij gemeentes, op landgoederen of andere publieke instellingen.

Maar ook wordt er een helder beeld geschetst in het artikel van Ir. M.H.A. Hoffman over de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van plantenclassificatie. Immers met de ontrafeling van het DNA van planten ontstaan er ook nieuwe inzichten in hun onderlinge verwantschappen. Hoe en waarom dit van belang is voor de praktijk wordt in het artikel belicht. In de kwekerij praktijk worden we ons vaak pas bewust van voortschrijdend wetenschappelijk inzicht op het moment dat de plantennaam waaraan we al jaren gewend waren, plotseling wordt veranderd. Vrijwel nooit wordt dat met gejuich door het vak ontvangen, maar als we ons beter bewust zijn van de achtergronden kunnen we er wellicht meer begrip voor opbrengen. Wetenschappers hebben zeker niet het treiteren van hardwerkende kwekers voor ogen.

Dendroflora 46

Met het artikel getiteld 'Planten en luchtkwaliteit' levert Ir. M.H.A. Hoffman een thematisch artikel af over een gebruikswaarde aspect van planten. Dit type artikelen vindt steeds vaker een plek in Dendroflora, naast het traditionele keurings- en sortimentsonderzoek. Maar het keuringswerk blijft vanzelfsprekend de kern. Nu niet alleen maar een Nederlands onderzoek, maar in het kader van de Eurotrials, ook internationaler georiënteerd. De KVBC blijft overigens

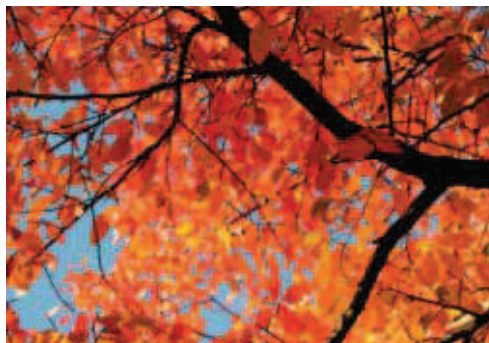

52. *Hydrangea paniculata* 'Big Ben'

wel de hoofdcoördinator van de Euro-trials. Een belangrijke voorwaarde in de Euro-trials is, dat het te keuren sortiment na te zijn verzameld, in één keer wordt vermeerderd en vervolgens over de verschillende proefvelden wordt verdeeld. In Dendroflora 46 vinden we de neerslag van de eerste Euro-trial die is afgerond, die van *Hydrangea paniculata*. Er waren duidelijke verschillen in waardering van de diverse cultivars, waarbij het Nederlandse keuringsprincipe dat van twee sterk gelijkende cultivars, er één overbodig wordt geacht en een negatieve beoordeling krijgt, vooral voor deze verschillen zorgde. Maar nog duidelijker was vooral ook de grote mate van gelijkgezindheid. Niet alleen de erkende topper *Hydrangea paniculata* 'Limelight' kwam erg goed uit de bus, maar ook een minder bekende cultivar als *Hydrangea paniculata* 'Big Ben' werd algemeen als zeer goed beoordeeld. In Engeland bovendien onderscheiden met een AGM predikaat, al hielp de cultivarnaam hier misschien ook wel aan mee...

Dendroflora 47

Weinig keuringsrapporten ditmaal, alleen een bescheiden artikel over berken. Wel veel uitgebreide en informatieve thematische artikelen. 'Zouttolerantie van planten' door Ir. M.E.C.M. Hop is daar een prima voorbeeld van. Niet alleen een goed verhaal over de achtergrond van

53. *Nyssa sylvatica*

zouttolerantie, maar vooral ook een heldere en uitgebreide lijst, opgesplitst in loofhout, coniferen en vasteplanten met informatie over de mate van zouttolerantie van de diverse planten. Reuze praktisch, niet alleen voor kwekers, maar vooral ook voor alle gebruikers van planten in kwetsbare omstandigheden, zoals in kustgebieden of op plaatsen waar strooizout een rol kan spelen in de standplaatsomstandigheden.

Interessant aan zo'n overzicht is natuurlijk om te zien of er onverwachte verrassingen op de lijst staan. Planten die minder gevoelig zijn dan je had verwacht of planten die juist veel gevoeliger zijn. Voor mij was de zouttolerantie van de Tupeloboom, *Nyssa sylvatica* bijvoorbeeld een meevaller. Deze kennis is inmiddels een aantal malen in de praktijk omgezet op locaties waar zouttolerantie een belangrijke rol speelde.

Dendroflora 48

Een aanvullend rapport in deze Dendroflora op een keuringsrapport gepubliceerd in nr.46, over *Camellia* uit de Ackerman-serie en het in Dendroflora 41 verschenen artikel over de bruikbaarheid van een hondertal *Camellia* cultivars die in Nederland enigszins gangbaar in cultuur zijn. J.P. Kortmann heeft zich als verzamelaar en kenner van dit plantengeslacht opge-

54. *Camellia japonica* 'Freedom Bell'

worpen om het vergelijkend warenonderzoek uit te voeren, waarbij vooral de winterhardheid een rol speelde. Er zijn immers meer dan 250 species en vele duizenden cultivars, maar van zeer veel daarvan is de winterhardheid erg twijfelachtig. Maar zoals dat wel vaker gaat, het weer in de tijd van het sortimentsonderzoek speelde niet altijd mee. De winters waren misschien wel gemiddeld, maar zeker niet uitzonderlijk streng. In Dendroflora 48 werd daarom een aanvulling op de eerste keuringsresultaten gepubliceerd naar aanleiding van de uitzonderlijk verraderlijke winter van 2011-2012. De algemene conclusie die in dit aanvullende artikel wordt getrokken is dat de *Camellia*'s uit de Ackermann-serie goed de winter waren doorgekomen, maar dat niet alle *Camellia*'s uit het artikel in Dendroflora 41 deze winter even goed hebben doorstaan. In een tabelvorm worden de cultivars uit het 2004 onderzoek opgenomen met een waardering van de vorstgevoeligheid zoals in 2012 werd vastgesteld. Kort door de bocht kan tot topper worden gekozen *Camellia japonica* 'Freedom Bell', die in 2004 drie sterren ontving en nauwelijks enige vorstschade bleek te zijn opgelopen. Die ereplaats wordt overigens gedeeld met 'Professor Sargent' en 'Kramer's Supreme'.

Dendroflora 49

Interessant blijft het om te zien, of planten die wij op het moment van keuring positief beoordelen ook in de toekomst zo positief beoordeeld zullen worden. Bij veldkeuringen, zo hebben we bij het doorspitten van vijftig jaar Dendroflora's kunnen zien, zit dat wel redelijk goed. Natuurlijk zijn er historische missers van de keuringscommissie zoals de *Salix integra* 'Hakuro-nishiki' die, als gestekt struikje en met verbrand blad, door velen de moeite van het bekijken niet waard werd geacht, maar als klein veredeld boompje een ware klassieker is geworden. Maar over het algemeen zat het oordeel van de

55. *Hydrangea macrophylla* 'Mak20'

keuringscommissie er niet ver naast. Minder voorspellende waarde hebben de tentoonstellingskeuringen op Herfstweelde en Flora Nova en de keuringen op Plantarium en Groot Groen. Goede beoordelingen daar hebben zeker promotionele waarde, maar veel van de met zilver of goud bekroonde planten zijn toch vrij snel weer in de vergetelheid geraakt. Hoe zal dat gaan met planten als *Hydrangea macrophylla* 'MAK20' (FLAIRS & FLAVOURS BLUEBERRY CHEESECAKE – FLAIRS & FLAVOURS COTTON CANDY)? Afgezien van de onwaarschijnlijk lange handelsaanduiding een interessante cultivar die dan ook een Gouden Medaille ontving tijdens de Plantarium keuring van 2012. Maar gaat deze cultivar voldoende waardevol zijn in het sortiment zodat we deze over vijftig jaar in Dendroflora 100 nog gaan tegenkomen? Gaat dit de plant zijn aan de hand waarvan we dan zeggen, de keuringscommissie had dit goed gezien, het was inderdaad de topper die er toen in gezien werd? We zullen het over vijftig jaar weten!

C.J. (Cor) van Gelderen

Dendroloog en mede-eigenaar Plantentuin Esveld, Boskoop

Summary

To mark the occasion of course we have a review. This article gives an inventory of all plants newly introduced in Dendroflora 1 to 49, including their relevance in this anniversary year. We have selected one plant from each issue, of which we test the importance nowadays. An important question is how many introductions are truly an improvement, and have a lasting value for the nursery business.